

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДОЇ СІМ'Ї НА ПРИКАРПАТТІ

Ірина ДРОЗДЮК

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Актуальність. Під психологічним здоров'ям сім'ї розуміється інтегральний механізм динаміки життєво важливих для сім'ї функцій, що виражає якісний аспект соціально-психологічних процесів, які відбуваються у ній [3, 10].

У попередніх роботах нами було досліджено фізичне та соціальне здоров'я молодих сімей на Прикарпатті [5]. У даному дослідженні ми вивчали психологічне здоров'я сучасної родини, що проявляється у несприятливому психологічному кліматі, відсутності взаєморозуміння, підтримки, спостерігаються завищені потреби, емоційне неприйняття, конфлікти, жорстокість, агресія і насильство [2, 7].

На основі різних досліджень, експерти Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВОЗ) встановили, що порушення психічного здоров'я частіше спостерігаються у молоді, які страждають від недостатнього спілкування із дорослими, агресивного ставлення до них та сімейних конфліктів [8].

В умовах урбанізації, впровадженні новітніх технологій, зростанні кількості інформації сім'я виступає фактором емоційного комфорту та психологічного здоров'я. Тільки у сім'ї людина відчуває себе захищеною від негативної дії різних екологічних факторів. Спостереження показують, що повне відновлення людини відбувається у спілкуванні з близькими, дітьми, у психологічно здоровому сімейному середовищі [1, 4].

Психологічне здоров'я сім'ї характеризується багатьма факторами, зокрема: економічними, психологічними, економічними, біологічними. Але визначальним є психологічне здоров'я членів сім'ї, оскільки відхилення від норми у здоров'ї кожного члена сім'ї негативно відображається не тільки на здоров'ї цієї особистості, а й на психологічному здоров'ї родини [9, 10].

Вирішення цієї проблеми пов'язане з діагностикою сім'ї, виявленням важливих функцій через вираження різноманітних соціально-психологічних процесів у діяльності родини [10].

Мета дослідження. Дати оцінку психологічного здоров'я сучасної молоді на Прикарпатті у контексті соматичного здоров'я членів родини.

Методи та організація дослідження. З метою вирішення поставлених завдань було складено модифікований опитувальник за методикою В.С. Торохтія [10], який включає питання шести методик щодо вивчення різноманітних аспектів психологічного здоров'я сім'ї. Всього опитано 100 сімей (вік до 35 років). Усі досліджені сім'ї є нуклеарними і складаються із чоловіка та дружини, або із сімейної пари з дітьми.

Результати дослідження і їх обговорення. У результаті проведеного дослідження встановлено, що серед членів досліджених молодих сімей – 19% осіб середню освіту; 37% – середньо-спеціальну, 4% – незакінчену вищу, 39% – вищу освіту відповідно.

З метою вивчення реально існуючих цінностей у молодих родинах ми

використали порівняння результатів індивідуального опитування, яке виявило подібність сімейних цінностей у 68% досліджуваних сімей.

У ході обстеження було встановлено, що подібність цінностей у виховній функції серед молодих сімей складає 81,2%. Максимальний збіг оцінок спостерігається щодо співпраці – 83,8%, невтручання – 10,3%, диктату – 5,9%.

Подібність сімейних цінностей у функції соціального контролю у молодих сім'ях складає 57,5%. Так, більша частина респондентів значної ваги надає у даній функції акуратності та пунктуальності – 46,9%, взаємному контролю – 34,7%, підкоренню думці більшості – 18,4%.

В процесі вивчення функцій психологічної розрядки подібність цінностей серед молодих сімей складає понад 60%. Так, для більшої частини респондентів центральне місце у даній функції займає психологічна підтримка – 43,3%, почуття гумору – 41,7%, емоційна задоволеність – 15%.

У господарсько-побутовій функції подібність сімейних цінностей складає 80%. Так, для більшої частини респондентів центральне місце у даній функції займає турбота про близьких – 44%, благоустрій житла – 41,3%, сімейні обіди – 14,7%.

Дослідження функції інтелектуального спілкування виявило подібність цінностей 51,2% сімей. Важливого значення молоді сім'ї надали досягненню компромісу – 37,9%, поважають думку іншого – 32,8%, проявляють цікавість до співрозмовника – 29,3%.

У сексуально-еротичній функції і дітонародженні – подібність 78,75%. Серед основних функцій, які сім'ї виділили – любов до дітей – 41,4%, подружню вірність – 30,5%, рівну любов – 28,1%.

Щодо функції соціального контролю, психологічної розрядки у третини сімей можна констатувати розбіжності. Стосовно функції інтелектуального спілкування розбіжність складає майже 50%.

При цьому існують гендерні відмінності у сімейних цінностях. Так, жінки більшою мірою орієнтовані на виховання дітей, духовне спілкування, задоволення потреби у любові, взаєморозумінні. Чоловіків у більшій мірі у сімейному житті приваблює впорядкування побуту, почуття гумору.

На запитання, які відображають функціонально-рольову узгодженість членів сім'ї в основних функціях її життєдіяльності ми отримали наступні відповіді: 83,7% сімей розраховують на психологічну підтримку близьких, 57,5% – погоджується з діями чоловіка чи дружини у вирішенні проблем, 47,5% – бажання подружжя співпадають, інформує про наміри щодо виховання дітей –

65%, спільно вирішують про купівлю дорогих речей – 75,2%. Отже, вивчення функціонально-рольової узгодженості показало, що у 65,6% сімей вона знаходиться на високому рівні, 23% – середньому, 11,4% – низькому.

Соціально-рольова адекватність характеризує здатність членів сім'ї самостійно діяти для досягнення ближчих і перспективних цілей та розподіляти поточну роботу. Результати опитування свідчать, що 75% сімей може залишити свої невідкладні справи для вирішення сімейної проблеми; 68,7% наполягає на тому, що матеріально достатньо забезпечує сім'ю; 43,7% часто відчуває виховну невпевненість до сина чи доньки; 28,7% поступиться у конфліктній ситуації, якщо інший неправий; 60% вдається досягнути рівноваги між роботою та сім'єю. Таким чином, більшу частину сімей можна віднести до високого рівня соціально-рольової адекватності – 48,5% середнього – 35,5%, низького – 16%. Отже, від того як члени родини виконують свої

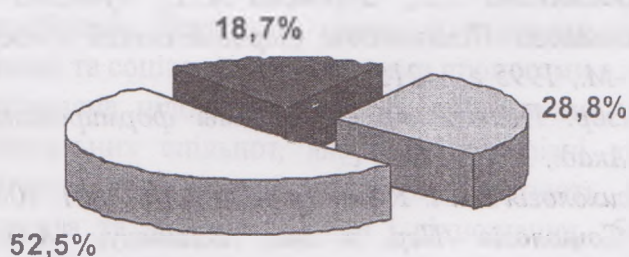
роль, залежить характер взаємовідносин, комфортність життєдіяльності всієї сім'ї.

Психологічне здоров'я сім'ї забезпечується адаптивністю у мікросоціальних стосунках (адаптивністю серед подружжя, серед батьків та дітей), що виражається в емоційній близькості та високому ступені взаєморозуміння. Наші дослідження показали, що легко досягає у своїй сім'ї взаєморозуміння – 75% опитаних родин; переносить свій поганий настрій на членів сім'ї – 36,2%; відповідає на агресивність іншого тим же – 63,7%; здатні зупинитися при втягуванні у конфлікт – 75%. Для більшості сімей – 51,25% характерний високий рівень адаптивності.

Основними сферами отримання емоційного задоволення стосунками є спілкування, робота та відпочинок, ступінь якого залежить від конкретних характеристик способу життя (стилю внутрішньосімейного спілкування, характеру спільної діяльності, типу сімейного відпочинку). Оцінка емоційної задоволеності показала, що сімей, де усередині є емоційна близькість – 76,2%; подобається проводити час у колі сім'ї – 92,5%; діляться з близькими своїми болілими проблемами – 46%, приділяє увагу активному відпочинку – 48%, залишаються без уваги – 21%, зустрічає обмеження зі сторони близьких на візити друзів – 40%. Аналіз результатів опитування показав, що у більшій частині сімей – 60% емоційна задоволеність знаходиться на високому рівні, 33% – середньому, 7% – низькому.

Спрямованість на сімейне довголіття сім'ї характеризується потенційною активністю та налаштування кожного члена на довгу активну діяльність у сім'ї.

Опитування свідчить, що наполегливі у досягненні сімейної мети 81% сімей; мають плани на майбутнє – 90%; задоволені перспективами своєї сім'ї – 43%; відчуває соціальність за майбутнє – 96,2%. Почуває себе молодшими свого віку – 15% опитаних, у відповідності зі своїм віком – 72,5%; старшими свого віку – 12,5%.

- норма
- відхилення від норми
- відсутність психологічного здоров'я

Рис. 1 – Психологічне здоров'я молодих сімей

Аналіз отриманих результатів дослідження по шести методиках показав, що у 28,8% сімей психологічне здоров'я є у межах норми (рис.1). При цьому спостерігається узгодженість і задоволення потреб членів сім'ї, а також соціальна (внутрішньо сімейна) активність. Відхилення від норми виявлено у 52,5% сімей, що очевидно обумовлено перевагою індивідуальних установок діяльності над соціальними і недостатньою узгодженістю дій членів сім'ї. Відсутність психологічного здоров'я відмічається у 18,7% родин, що проявляється у практично повній автономії, щодо задоволення суттєвих індивідуальних потреб і полягає в її нездатності самостійно коригувати дезорганізуючі дії інших членів сім'ї.

Самооцінка стану фізичного здоров'я показала, що у 25% сімей він знаходиться на високому рівні, 56,3% – середньому, 18,7% – низькому.

Проаналізувавши стан фізичного та психологічного здоров'я опитаних сімей ми встановили, що у сім'ях (28,8%), де рівень психологічного здоров'я знаходиться у межах норми, стан фізичного здоров'я відповідно на високому рівні. У сім'ях (52,5%), де психологічне здоров'я потребує корекції відмічається середній рівень фізичного здоров'я. Для молодих родин (18,7%), у яких виявлений критично низький рівень психологічного здоров'я, характерний низький рівень фізичного здоров'я.

Висновки

В результаті дослідження психологічного здоров'я сучасної молоді сім'ї на Прикарпатті встановлено, що більша частина сімей – 52,5% потребує корекції психологічного здоров'я, 18,7% сімей потребують негайних позитивних змін у внутрішньосімейному мікрокліматі, у 28,8% сімей психологічне здоров'я є у межах норми.

Література

1. Андреева А.Д., Вохмянина Т.В., Воронова А.П., Чуткина Н.И. *Руководство практического психолога. Психическое здоровье детей и подростков.* /Под ред. Дубровиной М.В. -М., 1995 г. – 215с.
2. Божович Л.И. *Избр. Психол. тр.: Проблемы формирования личности – М. Междунар. Пед. Акад., 1995. – 212 с.*
3. Бондарчук О.І. *Психологія сім'ї: Курс лекцій.* – К.: МАУП, 2001. – 96 с.
4. Гіденс Ентоні. *Соціологія* /Пер. з англ. В.Шовкун, А.Олійник: Наук. ред. О.Іваненко. – К.: Основи, 1999. -726 с.
5. Дроздюк І. *Моніторинг стану здоров'я молоді сім'ї на Прикарпатті //Молода спортивна наука України: Зб. наукових праць з галузі фізичної культури та спорту. – Львів: НВФ "Українські технології".- 2003.- Вип.7.- Т.2. – с. 448.*
6. *Інновації змісту і технологій здорового способу життя.* – Тернопіль: Астон, 2002, – 136 с.
7. Мушкевич М.І. *Психологічні особливості впливу батьківської сім'ї на молоді подружжя.* Авт. дис. на здобуття наукового ступеня канд. психол. наук. 19.00.07 /Волинський держ. ун-т. ім. Лесі Українки – Рівне, 2002. – 20 с.
8. Пономаренко В., Нагорна А., Ковешнікова І. *Моніторинг стану здоров'я населення як складова частина політики ВООЗ щодо досягнення здоров'я для всіх //Ліки України – 2001.-№7-8. -С.8-9.*

9. *Психологическая диагностика* /Под ред. Гуревича К.М., Борисовой Е.М., М., 1997. -190 с.
10. *Торохтій В.С. Методика діагностики психологічного здоров'я сім'ї // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – № 7.*

FEATURES OF PSYCHOLOGICAL HEALTH OF YOUNG FAMILY IN PRECARPATIAN REGION

Iryna DROZDYUK

*Pecarpatian national university of a name Vasyl Stephanyk
Institute of management and economy*

Abstract. In article results of definition of mental health are induced in Precarpatian region. The most part of families – 52,5 % demands correction of psychological health, 18,7 % of families demand changes in a microclimate, at 28,8, % of families psychological health in norm.

Key words: Precarpatian region, psychological health, young family.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ВЗАЄМОДІЯ СПОРТУ І ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Олексій ЛЕВЧЕНКО

Харківська державна академія фізичної культури

Постановка проблеми. Держава є одним із головних суб'єктів управління соціально-економічними та соціально-політичними процесами в країні. Ефективність її діяльності детермінована цілою мережею як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників. Вплив соціальних спільнот, які займають різні статутні позиції, на спрямованість політики, її соціальні наслідки формують характер взаємодії громадянського суспільства та держави. Звідси і відношення більшості населення країни до політичних еліт, представників влади, органів державного управління.

В умовах глибинної політичної кризи в Україні наприкінці 2004 початку 2005 року, обумовленої президентськими перегонами, населення країни стало свідком найбільш яскравого прикладу взаємодії спорту і політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність нашого дослідження підтверджується збільшеною увагою до соціально-економічних питань в галузі спорту і впливу на нього з боку керівництва провідних західних країн, а також країн СНД, зокрема Росії.

В більшості статей (їх кількість перевищує 20), присвячених взаємодії спорту і політики, провідні науковці із ХДАФК М. О. Олійник, В. М. Кудиненко, В. С. Ашанін оголошують про діалектичний зв'язок „великого спорту” з сучасним політичним процесом, в широкому плані – про соціально-політичне і культурно-гуманістичне